

Ytdesinfektion

Jag får ofta frågor som "Vilken typ av ytdesinfektionsmedel är bäst?". Eller "Vilket ytdesinfektionsmedel skall jag använda?". Svaren är inte alltid givna. Det är flera faktorer att ta hänsyn till när man skall välja. Men innan jag går in på vilka som styr valet tänkte jag först svara på två andra frågor man först bör ställa. Vad är desinfektion och vad gör ett desinfektionsmedel?

Desinfektion

Desinfektion innebär att man avdödar eller hämmar mikroorganismer. Kemiska desinfektionsmedel innehåller kemiska föreningar som påverkar mikroorganismer negativt genom att avdöda – eller hämma – påväxten av mikroorganismer.

Desinfektion är det mellersta ledet i triaden *Rengöring -> Desinfektion -> Sterilisering* och innebär att mängden av potentiellt patogena mikroorganismer reducerats så långt att smittrisken eliminerats. Det innebär däremot inte – att alla mikroorganismer har avlägsnats eller avdödats. För att uppnå det krävs sterilisering.

Vilken typ av ytdesinfektionsmedel är bäst?

Svaret är inte entydigt utan man måste jämföra utifrån flera olika parametrar:

- Användarvänlig – Är den färdig att använd eller skall den spädas?
- Effektivitet att avdöda mikroorganismer. Här spelar verkningstid och aktiv substans stor roll.
- Påverkan på ytan som skall rengöras. Finns det risk för rester, missfärgningar eller korrosion?
- Påverkan på människa och miljö. Lukt, toxicitet och nedbrytbarhet.
- Kostnadseffektivitet. Resultat kontra pris och tid.

Nedan har jag kategoriserat desinfektionsmedel i sju olika kategorier utifrån specifika aktiva ingredienser. Alla grupper har både för och nackdelar samt olika grad av effektivitet mot mikroorganismer.

1. Glutaraldehyd-baserade

Fördel: Produkter som oftast är billiga. Kända för att inte färga eller korrodera ytor.

Nackdelar: Behöver blandas. Lukt. Toxicitet. Relativt lång avdödningsstid. Produkterna är mer avsedda för instrument och inte som ett desinfektionsmedel för hårda ytor. Många landsting fasar ut produkter med glutaraldehyd som aktiv substans.

2. Fenol-baserade

Nackdelar: Toxiska. Hudirriterande. Illaluktande. Skapar andningsproblem och huvudvärk vid exponering. Används inte i någon större utsträckning.

3. Jod-baserade

Fördelar: Generellt svag lukt. Icke-frätande. Extremt billig.

Nackdelar: Kräver relativt lång exponering. Kräver utspädning. Ger upphov till fläckar.

4. Klor-baserade

Fördelar: Välkända för sina bio- och virucidala egenskaper.

Nackdelar: Tenderar att vara extremt frätande. Skadliga för ytor. Ger vanligtvis en tung besvärande lukt.

5. Kvärtär-baserade

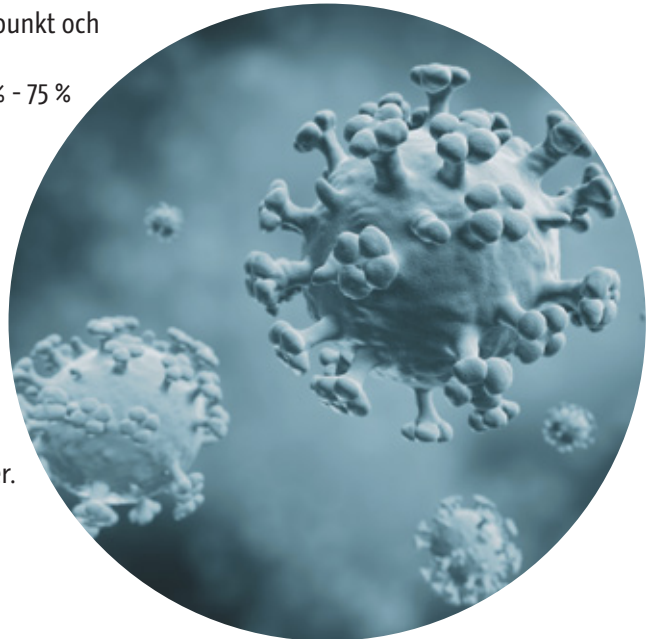
Den vanligaste typen av desinfektionsmedel för hårda ytor inom lokalvård, sjukvård och industri.
Fördelar: Produkten är effektiv och säker att hantera.

Nackdelar: Har begränsad effekt mot virus och sporer. Kräver relativt lång exponering. Risk för fläckar.

6. Alkohol-baserade

Fördelar:

- De säkraste produkterna ur hanteringssynpunkt och hälso aspekt.
- Ger högsta bakteriedödande effekt vid 70 % - 75 % etanollösning och 40-50% isopropanollösning.
- De har effekt mot grampositiva- och negativa bakterier, svamp och höljeförsedda virus (Influensavirus, Herpes Simplex, HIV, Hepatit B).
- Alkohol har även effekt, men relativt dålig, på icke-höljeförsedda virus som Calicivirus, hepatit A-virus, Polio- och Adenovirus.
- Har bra och snabb effekt mot mykobakterier.
- Missfärgar oftast inte.
- Har inga frätande egenskaper.
- Är ganska billiga.
- Färdig att använda.
- Har kort verkningstid.
- Ingen miljöpåverkan.

Nackdelar

- Avger lukt som dock försvinner ganska snabbt.
- Saknar effekt på sporformerna av de bakterier som bildar sporer, t ex Clostridium, difficile.
- Brandfarliga.

7. Persyror & persalter

Det enklaste medlet är väteperoxid och det vanligaste är underklorisyra.

Fördelar:

- Kan användas mot ett brett spektrum av mikroorganismer, som inkluderar bakterier, svampar och virus.
- De bryts ned i naturen.
- Fungerar utan att vara materialförstörande, om korrosionsskydd finns i formuleringen. Perättiksyra med korrosionshammare är ett effektivt ytdesinfektionsmedel mot t ex. Clostridium difficile, Perättiksyra med korrosionsskydd är en ersättare för glutaraldehyd vid desinfektion av endoskop vid temperaturer under +55°C

Nackdelar:

- De är mindre stabila i brukslösningar än i koncentrat i pulverform.
- Relativt hög koncentration krävs av de enklaste medlen för att det ska fungera på mykobakterier.

Vilket alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel ska jag använda?

Är det en mindre ytan som är kontaminerad med orenheter som t ex blod, urin eller andra kroppsvätskor?

Använd ett desinfektionsmedel med tensid (= rengörande komponent).

LIV Ytdes +45 – isopropanolbaserat desinfektionsmedel med rengörande effekt

LIV Ytdes+72 – etanolbaserat desinfektionsmedel med rengörande effekt.

Är ytan dessutom rostkänslig?

Använd ett desinfektionsmedel med tensid och rostskydd.

LIV Ytdes Special 45 – isopropanolbaserat desinfektionsmedel med rengörande effekt och rostskydd.

Är ytan rengjord eller synligt ren?

Använd ett alkoholbaserat desinfektionsmedel utan rengörande tensid

LIV Ytdes 70 är ett etanolbaserat desinfektionsmedel för ytor.

Hur får jag bästa rengörings- och desinfektions effekt?

1. Använd alltid handskar för att undvika uttorkning av huden.
2. Spruta medlet flödigt och i ett jämnt skikt över ytan.
3. Bearbeta ytan noga med en torkduk tills den är synligt ren. Den mekaniska bearbetningen av ytan är mycket betydelsefull.
4. Lämna ytan fuktig och låt den långsamt självtorka. Det är viktigt att ytan är fuktig under hela inverknings tiden.

Information enligt Biociddirektivet

På desinfektionsprodukter skall det finnas angivet hur länge den ska verka på ytan. Du ska även kunna se koncentrationen av varje aktiv ingrediens som finns i produkten. Även skydds- och riskfraser skall finnas. Direktivet gäller fr o m 1/7 2011.

Så svaret på frågorna om valet av desinfektionsmedel? För bästa resultat bör situationen avgöra valet av ytdesinfektionsmedel. Ytans storlek och graden av kontamination. Om det är en rutindesinfektion, slutstädning eller sanering. Har man konstaterade smittor måste valet av ytdesinfektionsmedel göras utifrån dessa.

Annika Danielsson
Produktchef

